

Asia: Lausuntopyyntö YVA-selostuksesta, Energiequelle Oy, Hirvasjärven tuulivoimahanke, Kolari (LAPELY/1355/2023)

Lapin ELY-keskus
kirjaamo.lappi@ely-keskus

Lausunto

1 Johdanto

Energiequelle Oy suunnittelee 26 tuulivoimalan (ohjelmavaiheessa 27) rakentamista Hirvasjärven alueelle, Kolariin. Hankealueen laajuus on 3 360 ha ja suunniteltujen voimaloiden korkeus 300 m. Sähkönsiirtoa varten tarkastellaan tässä vaiheessa hanketta liittymistä uudella 220 kV voimajohtolla Fingridin verkkoon.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin ja poronhoitoon.

Luke näkee, että direktiivilajiston osalta vaikutusten arviointi on suppeaa. Hankealueelta löydettiin todennäköisesti euroopanmajavan pesä. Majavan nähdään voivan liikkuvan hankealueen ojaverkostoissa. Myös saukko esiintyy alueella. Luke näkee, että näiden lajien huomioiminen vaikutustenarvioinnissa on suppea ottaen huomioon, että molemmat ovat liitteen IV-lajeja. Majavan toiminta saattaa toisaalta tuottaa haasteita esim. rakennettavalle tiestölle (tulviminen) ja toisaalta hanke saattaa vaikuttaa majavan liikkumiseen, toimintaan ja ravinnonhankintaan teiden, voimaloiden ja joenylitysten sijoituessa majavalle keskeisiin ympäristöihin.

Luke näkee, että Juustovuoman Natura-alueelle pitäisi tehdä Natura arvio. Alue on määritelty MAALI-alueeksi ja etäisyys kohteeseen on n. 800 m.

Selostuksessa kerrotaan, että metson soidinkeskukset ja teeren aktiivisimmat soittimet on merkitty linnustollisesti arvokkaiksi alueiksi. Selostuksesta ei käy ilmi, miten tämä on huomioitu etäisyyksinä voimaloiden ja arvokkaiden alueiden välillä. Sen sijaan lievennystoimina esitetään, että voimaloita voidaan siirtää linnustollisesti soveltuvammille etäisyyksille ja huomioväriyksillä voidaan vaikutuksia lieventää. Luke puoltaa kaikkia esitettyjä lievennystoimia.

Kalastovaikutuksien osalta Luke korostaa yhä alueen merkitystä vaelluskaloille ja sen riittävää huomioimista rakentamisvaiheessa ja sen jälkeen, jotta vaellusesteitä ei synny ja veteen päätyvän kiintoaineen määrä on mahdollisimman pieni.

PORONHOITOA KOSKEVA OSUUS

Hirvasvaaran tuulivoimahankeen päävaikutukset kohdistuvat tuulivoima-alueen osalta Kolarin paliskunnalle ja voimajohtoon osalta Jääskön paliskunnalle.

Tuulivoimala-alueen ja voimajohdon yhteisvaikutusten suurin kokonaishaitta syntyy todennäköisesti Kolarin paliskunnalle. Jääskön paliskunnan kokeman haitan suuruus riippuu erityisesti siitä, mikä voimalinjavaihtoehto mahdollisesti valitaan. Lisäksi hanke voi vaikuttaa myös Alakylän ja Poikajärven paliskunnan poronhoitoon.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa paliskunnat ja niiden poronhoito esitetään riittävän tarkasti. Kuvauksessa hyödynnetään mm. poronhoidon paikkatietoja (Liiteri-palvelu, TOKAT-aineisto) ja Paliskuntain yhdistyksen tilastoja. Paliskuntien toimintaa on kuvattu myös esittämällä lainauksia paliskuntien tekemistä lausunnoista ja käydyistä keskusteluista. Tämä tuo lisää sellaista tärkeää sisältöä paliskunnista, joita tilastoista ja paikkatietoaineistoista ei saada.

Arviointiselostuksessa tuulivoimahankkeen vaikutuksia alueen poronhoidolle arvioidaan riittävän monipuolisesti hyödyntäen saatavilla olevia aineistoja ja tutkimuksia sekä alueen poronhoitajien paikallistuntemusta. Jälleen lainaukset neuvotteluista ja lausunnoista tuovat lisää arvokkaita näkemyksiä. Keskusteluihin, neuvotteluihin ja lausuntoihin pohjaavaan tietoon liittyviä epävarmuuksia on tuotu hyvin esille. Tästä huolimatta paikallinen tieto on usein ainoa tietolähde monista paliskuntien käytäntöihin liittyvistä asioista ja täten sen käyttö on perusteltua.

Koska selkeitä ja riittävän kattavia numeerisia mittareita ei ole saatavilla, vaikutusten arviointi joudutaan yleensä tekemään karkeampana laadullisena arviointina. Hirvasjärven tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta arviointimenetelmä ja -kriteerit mukailevat Imperia-menetelmää. Menetelmän hyvä puoli on se, että se tarjoaa tavan luokitella vaikutuksia systemaattisemmin. Tästä huolimatta arvioitsija joutuu viime kädessä itse tekemään arvion vaikutusten suuruudesta.

Ainakin poronhoidon osalta käytetyssä Imperia-menetelmässä voidaan nähdä myös tiettyjä puutteita. Esimerkiksi, mitä suurempi paliskunta on, sitä pienemmäksi menetelmä arvioi muutoksen suuruusluokan (Taulukko 19–2). Samoin hyvässä kunnossa olevat laitumet nähdään paliskunnan herkkyyttä pienentävinä tekijöinä (Taulukko 19–1). On totta, että pieni paliskunta, jossa on heikkokuntoiset laitumet, kärsii suhteellisesti enemmän samankokoisesta tuulivoima-alueesta, kuin iso paliskunta, jossa on hyväkuntoiset laitumet. Toisaalta esim. poronhoidon bioekonomisen mallin tulokset (Pekkarinen ym. 2015, Ecological Modelling 312, s. 256–271: Taulukko 3) osoittavat, että hyväkuntoiset laitumet voivat olla monin kerroin arvokkaammat poronhoidolle, kuin heikkokuntoiset. Täten tuulivoimarakentamisen aiheuttama absoluuttinen taloudellinen haitta voi olla selvästi suurempi paliskunnalle, jolla on hyvät laitumet, kuin paliskunnalle, jonka laitumet ovat huonossa kunnossa, vaikka suhteellinen haitta olisikin pienempi.

Imperia-menetelmää mukailevan paliskuntatasoisen tarkastelun ohella, olisi tärkeää tarkastella myös hankealuetta ja sen välitöntä lähiympäristöä itsessään, sillä porotalouden kokema haitta ei automaattisesti pienene, vaikka paliskunnan hallinnollisen alueen pinta-ala kasvaa. Paliskunnat jakautuvatkin usein sisäisesti eri työporukoihin, tokkakuntiin, siidoihin, yms. YVA-selostuksessa asia on huomioitu esim. Kolarin osalta mm. seuraavasti: "Tuulivoimaloiden käytöstä aiheutuvat muutokset vaikuttavat eniten Kolarin paliskunnan itäisimpään työporukkaan...". Imperia-menetelmää mukaileva vaikutusten arviointi on

kuitenkin tehty koko paliskunnan alueelle esim. ”Tuulivoiman tuotantoalueen rakentaminen ja käyttö aiheuttaa suoria laidun-pinta-alan menetyksiä rauhallisessa osassa syys-, talvi- ja jäkälälaidunta noin 8 % kullekin laidunalueelle. Suora alentava muutos koko porolaitumien laajuuteen koko paliskunnan laidunalueilla on noin 2 %.”. Luke näkee, että suhteellisten menetysten ohella olisi hyvä käsitellä paliskunnan kokemaa absoluuttista haittaa (esim. taloudellista haittaa). Tähän ei kuitenkaan tällä hetkellä ole olemassa menetelmää, eikä arvioiden pohjaksi ole saatavilla yksiselitteisiä tutkimustuloksia.

Vaikka Imperia-menetelmään liittyy yllä esitettyjä varauksia, näkee Luke, että sen käyttöä voidaan pitää tässä tapauksessa perusteltuna. Luke myös arvioi, että vaikutusten arviointi on tehty pääosin hyvin. YVA-selostuksessa arvioidaan, että tuulivoiman tuotantoalueen vaikutukset ovat merkittävän kielteisiä Kolarin paliskunnan kaakkoisosalle ja koko paliskunnalle. Luke pitää arviota tietojen valossa uskottavana. Toisaalta Luke näkee, että paliskunnan kaakkoisosan osalta vaikutuksia voitaisiin pitää jopa erittäin merkittävän kielteisinä, sillä alueen käyttö voi täysin muuttua tai jopa lähes estyä. Tämän arvioimiseksi ei kuitenkaan ole toistaiseksi riittävästi tietoa käytettävissä, joten vaikutusten lopullinen voimakkuus nähdään vasta, mikäli tuulivoima-alue rakennetaan.

YVA-selostuksessa myös Jääskön paliskunnan poronhoitoon nähdään kohdistuvan mahdollisesti jopa merkittävän kielteinen vaikutus. Jääskön paliskunnan kannalta on kuitenkin keskeistä, mikä voimajohtovaihtoehto mahdollisesti valitaan.

Hankkeen haitallisten vaikutusten lieventämiseksi on YVA-selostuksessa esitetty monia hyviä keinoja. Poronhoidon jatkuvuuden ja kannattavuuden kannalta olisi parasta joko estää haitallisten vaikutusten syntyminen tai ennallistaa laidunalueita paliskunnan muissa osissa. Mikäli tämä ei onnistu, tulisi haitallisia vaikutuksia lieventää mahdollisuuksien mukaan ja kompensoida jäljelle jäänyttä haittaa. YVA-selostuksessa korostetaan, että lieventämiskeinoista päätettäessä oleellista ovat suorat neuvottelut hanketoimijoiden ja paliskunnan välillä. Luke yhtyy näkemykseen, mutta näkee, että neuvottelujen lisäksi tulisi olla myös konkreettisia velvoitteita lieventämisen tai kompensoinnin toteutumiseksi, jotta ratkaisun löytäminen ei jää neuvottelukumppaneiden hyvien tarkoituksien varaan. Tärkeää on myös, että sekä neuvottelu- että lievennysvelvollisuudet siirtyvät uudelle toimijalle, mikäli hanke myydään eteenpäin.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke näkee, että direktiivilajiston osalta vaikutusten arviointi on suppeaa. Alueella on todennäköisesti euroopanmajavan pesä ja alueella esiintyy saukko. Luke näkee, että näiden lajien huomioiminen vaikutustenarvioinnissa on tärkeää, sillä molemmat ovat liitteen IV-lajeja. Luke näkee, että Juustovuoman Natura-alueelle pitäisi tehdä Natura arvio. Alue on määritelty MAALI-alueeksi ja etäisyys kohteeseen on n. 800 m. Selostuksessa kerrotaan, että metson soidinkeskuksat ja teeren aktiivisimmat soittimet on merkitty linnustollisesti arvokkaiksi alueiksi. Luke puoltaa kaikkia esitettyjä lievennystoimia.

Luke korostaa yhä alueen merkitystä vaelluskaloille ja sen riittävää huomioimista rakentamisvaiheessa ja sen jälkeen, jotta vaellusesteitä ei synny ja veteen päätyvän kiintoaineen määrä on mahdollisimman pieni.

Poronhoidon osalta Luke pitää vaikutusten arviointia pääosin hyvin toteutettuna, mutta korostaa, paikallisten vaikutusten arvioinnin merkitystä paliskuntatason arvioinnin rinnalla. Luke pitää uskottavana esitettyä arvioita siitä, että hankkeella voi olla merkittäviä kielteisiä vaikutuksia erityisesti Kolarin paliskunnalle ja mahdollisesti myös Jääskön paliskunnalle. Lisäksi Luke pitää mahdollisena, että paikallisesti Kolarin paliskunnan kaakkoisosassa vaikutukset voivat olla jopa erittäin merkittäviä, sillä alueen käyttö saattaa muuttua tai estyä lähes kokonaan. Vaikutusten voimakkuuksien arviointiin liittyy kuitenkin suurta epävarmuutta. Hankkeen haittojen lieventämiseksi YVA-selostuksessa esitetään monia hyviä keinoja, kuten laidunalueiden ennallistamista ja kompensointia. Luke yhtyy YVA-selostuksessa esitettyyn näkemykseen, että lieventämiskeinoista päätettäessä oleellista ovat suorat neuvottelut hanketoimijoiden ja paliskunnan välillä. Luke kuitenkin lisäksi painottaa myös konkreettisten velvoitteiden tarpeellisuutta, mikäli paliskunnille havaitaan koituvan YVA-selostuksessa arvioituja haittoja. Tärkeää on myös, että sekä neuvottelu- että lievennysvelvollisuudet siirtyvät uudelle toimijalle, mikäli hanke myydään eteenpäin.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 10.01.2025 klo 19:35:33.

Lausunnon valmistelija(t):

Saara Kattainen

Antti Pekkarinen, Esa Huhta

Liitteet:

Tiedoksi: